

նաղանել: Ահագին խաչքարներ գերեզմանների վրայ, Ամենափրկիչ եկեղեցին հիանալի քանդակագործուած՝ նոյնպէս ապացոյց են արուեստների բարգաւաճման: Իսկ Զուղայեցոց փարթամութեան իբրեւ ապացոյց, յիշենք այստեղ Առաքել վարդապետի խօսքերը Շահաբբասի Զուղայ գալու մասին:

«Եւ ի գալն յորժամ հասին ի գիւղաքաղաքն Զուղայ, ամենայն բնակիչքն Զուղայու բազում, եւ զանազան եւ պէսպէս յօրինուածովք պատրաստութիւնս հոգացեալ՝ ելին ընդ առաջ Շահին որպէս վայելէ թագաւորի: Իշխանք եւ ծերք եւ երիտասարդք, ի զարդ եւ ի զէնս ոսկեհուռն սխրատեսիլ հանդերձից պճնազարդեալք ընդ առաջ ընթանային: Եւ նորաբողբոջ դեռահաս մանկունք ոսկի բաժակաւ զանուշահամ եւ զաղնիւ գինի մատուցանէին...: Եւ զճանապարհս անցից արքայի զարդաբեցին եւ յեղերէ գետոյն մինչեւ ցապարանս խօջայ խաչիկին արկին փայտնդաղ առաթուր թագաւորին, պատուական եւ վայելուչ կումաշս (կերպաս), որոյ վերայ էանց թագաւորն եւ գնաց ի տուն խօջայ խաչիկին: Եւ ի տան անդր. խօջայ խաչիկն զոսկի սկուտեղ լցեալ ոսկւով եղեալ ի ձեռն որդւոյ իւրոյ մատոյց առաջի թագաւորին, նոյնպէս եւ ամենայն մեծամեծքն Զուղայու մատուցին զընծայս, որպէս վայելէ թագաւորի, եւ զաւուրս երեք եկաց անդշահն, եւ Զուղայեցիք պատուեցին զնա համադամ կերակրօք եւ ծաղկեհամ գինեաւ:»¹

Պէտք է յիշենք այստեղ, որ Երասխ գետից մինչեւ Զուղայ՝ առ նուազն մի վերստ հեռաւորութիւն կը լինի: Զուղայեցիք անուանի էին բո-

¹ Առաք. վարդ. էջ 24: